

МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ПРАВНИКА – ПОКАЗНИК ТОЛЕРАНТНОСТІ В СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЯХ

Огаренко Тетяна Анатоліївна

канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна

Вступ. Мовленнєвий етикет у діловому спілкуванні передбачає толерантне, увічливе ставлення до співрозмовника, дотримання загальнокультурних норм спілкування, форм вираження поваги.

Професійна діяльність правника передбачає постійну комунікацію з представниками різних верств населення, тому питання культури мовлення для юристів особливо актуальне.

Мета роботи – розглянути вербальний аспект мовленнєвого етикету як вияв толерантного ставлення.

Результати та обговорення. Етикет виражається різними засобами, має складну структуру: вербальний рівень, що уможливорює словесне вираження ставлення; паралінгвістичний рівень, на якому через темп мовлення, гучність можна виразити свою оцінку; кінетичний рівень, що виражається в позі, міміці, жестах; проксемічний рівень тощо. Без сумніву, словесний рівень є основоположним, оскільки вербальні засоби найповніше й найточніше передають зміст і навіть підтекст сказаного.

У професійній діяльності юриста етичність посідає визначальне місце. Правник зобов'язаний, окрім фахових, дотримуватися моральних прав та обов'язків, які безпосередньо реалізуються під час комунікації. У зв'язку з цим мовлення спеціаліста правової сфери повинно бути найбільше орієнтоване на співрозмовника і його сприйняття ситуації. М. Пентилюк підкреслювала: «Для того, щоб контакт був справді глибоким, необхідно, щоб мовець, крім знань про спілкування, певних навичок та вмінь, мав ще й відповідну комунікативну настанову на спілкування. Причому не просто настанову на встановлення

контакту, а на людину як на загальнолюдську цінність. Тоді цей контакт стане олюдненим і спілкування буде відбуватися на високому рівні» [1, с. 122].

Показником вияву толерантності на першому етапі спілкування є форма звертання. У ній уже може прочитуватися поважне або зневажливе ставлення. Звертання реалізує адресацію мовлення, таким чином надаючи йому конкретності й навіть інтимізації, а це сприяє налагодженню контакту. Українська мова має спеціалізовану форму звертання – кличний відмінок, тому його правильне вживання є не тільки показником грамотності юриста, а й також проявом увічливості, поваги до особистості. Кличний відмінок певною мірою-утілення національного мовленнєвого етикету, у якому сконцентровано національний кодекс доброчесності. Український мовленнєвий етикет відзначається своєю самобутністю, він відображає м'який характер українців, їхню схильність до коректності й толерантності у взаєминах та зневагу до грубості. Для українців нормативним було звертатися на ім'я. У сучасних умовах важливо повернутися до національних номінативних традицій, підкреслюючи самобутність мовленнєвого етикету нашого народу.

Отже, мовленнєвий етикет має національне коріння, вербальний рівень вираження коректного ставлення є визначальним і має фундаментальне значення в комунікації правника.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
2. Український мовленнєвий етикет. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/1098/> (дата звернення : 08.09.2024).